

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410237 Angölsmåla

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Elisabet Wallsten

**Bevarandeplan för Natura 2000-området
SE0410237 Angölsmåla**

Kommun: Olofström

Områdets totala areal: 6,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-02

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

6530 - Lövängar

9020 - Nordlig ädellövskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Angölsmåla bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

I Angölsmåla är de prioriterade bevarandevärdena lövängsmiljöerna med hamlade träd och med hävdberoende flora i fältskiktet samt ädellövbrantskogen. Natura 2000-området har stor betydelse för bevarandet och möjligheten till spridning av kryptogamer knutna till hamlade träd och hävdberoende flora. Angölsmåla är ett representativt exempel på äldre tiders småskaliga, hamlingspräglade odlingslandskap, som tidigare var vanligt längs Mörrumsån och i västra Blekinge.

Beskrivning av området

Området, som ligger vid Angölen, en knapp halvkilometer väster om Mörrumsån (Natura 2000-område SE0410128) och naturreservatet Käringsahejan (SE0410075), utgörs av gammal inägomark till Jössagården. I början av 1900-talet bestod markerna främst av slätterängar och åkrar. Idag finns bara grunderna kvar av gården, liksom stenmurar, odlingsrösen och en fägata. Ett knappt hundratal hamlade träd, huvudsakligen ask (rödlistekategori starkt hotad), vittnar fortfarande om äldre tiders lövängsbruk. Lövängsbruket upphörde omkring år 1930. Hamlingen av träden återupptogs i slutet av 1980-talet, men det har inte skett någon hamling på senare år och träden är i behov av återhamling. Hela Natura 2000-området, med undantag för en liten del längst i öster, betas idag. En del träd i området har skador av hästgnag. Markerna är indelade i två betesfällor, en norr om den lilla markvägen som löper genom området och en söder därom. Merparten av området uppvisar en måttlig kvävepåverkan, men bitvis finns hävdgynnad flora med arter som sommarfibbla (nära hotad), gullviva, jungfrulin, knägräs, solvända, ängsvädd och svinrot. Även fjärilsfaunan är ganska artrik, med bland annat ängsmetallvinge (nära hotad) och mindre bastardsvärmare (nära hotad). De största värdena är idag dock knutna till de hamlade träden som uppvisar en mycket rik kryptogamflora med arter som krusig ulota, guldlockmossa, platt fjädermossa, porellor, traslav och de rödlistade arterna rosa lundlav (sårbar), grymig filtlav (nära hotad), blek kraterlav (sårbar), almlav (sårbar), ädellav (starkt hotad), sydlig blekspik (starkt hotad) och liten blekspik (sårbar). I den norra fällan har restaureringar gjorts på senare år, för att öppna upp igenväxta marker i väster.

I den blockiga branten i Natura 2000-områdets östra del ligger ett litet, ohävdad ädellövsområde i anslutning till ett undantagshus till "Abborrmåla-herarnas gård". Området är en gammal lövängsrest med bland annat ask, ek, lind, lönn och avenbok. Det finns askar som tidigare hamlats och kryptogamfloran är bitvis rik. En nyckelbiotop omfattar stora delar av slutningen inom Natura 2000-området och sträcker sig även norr om området.

Vad kan påverka negativt

Hela området:

- Askskottsjukan, som försvagat många askar och även dödat en del i området.
- Skogsbruk eller andra avverkningar/röjningar i eller i anslutning till området, som leder till att till exempel värdefulla element eller strukturer försvinner eller ljus-, vind- och fuktförhållanden ändras så snabbt eller så mycket så att störningskänsliga arter inom området påverkas negativt.
- Invandring av gran eller för området främmande träd- eller buskarter.
- Bristande trädkontinuitet, som på sikt leder till att ersättningsträd saknas när de gamla träden dör.
- Att döende träd eller död ved plockas bort från området, alternativt bearbetas eller förstörs inom området, så det blir brist på vissa typer av död ved.
- Fragmentering av biotoper, såväl inom som i anslutning till området, som till exempel leder till minskad kontakt mellan områden och ökade kanteffekter på mindre objekt.
- Markberedning, täktverksamhet, dikning och andra åtgärder i och i anslutning till området, som riskerar att förändra hydrologin.

Betesmarker:

- Upphörd hamling, som förändrar trädens kronutbredning samt minskar förutsättningarna för trädstammarna att uppnå hög ålder.
- Upphörd beteshävd, som leder till igenväxning.
- Bete med fel djurslag, felaktigt betetryck eller bete vid fel tid, som hotar naturvärden i området (till exempel hästar som gnager bark på värdefulla träd eller fårbeta i fjärilsbiotoper).
- Tillförsel av gödningsmedel eller tillskottsutfodring av betesdjuren, som ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området:

- Avtal om betesdrift finns upprättat mellan Länsstyrelsen Blekinge län och djurhållare.

Behov av åtgärder:

- Natura 2000-områdets gränser, såväl de yttre som "hålen" i området, behöver kvalitetssäkras och eventuellt delvis ändras, så gränserna är väldefinierade utifrån landskapselementssynpunkt. Möjligheten att utöka Natura 2000-området till att omfatta åtminstone hela nyckelbiotopen i öster bör också undersökas.
- Det bör inrättas någon typ av långsiktigt skydd i området, till exempel biotopskydd eller naturvårdsavtal.
- Befintligt skötselavtal, från 2009-03-08, behöver skrivas om. Betesmarkernas utbredning behöver korrigeras på kartan samt djurslag och betesperiod anges i avtalet. Hästbete får inte ske i de delar av hagmarkerna som hyser skyddsvärda träd. Fårbete bör inte ske i områden som hyser en skyddsvärd fjärilsfauna.
- Många av det knappt hundratal hamlade askar som finns i hagmarkerna i området behöver återhamlas och unga träd behöver nyhamlas. Eventuellt behövs även nyplantering av framtida hamlingssträd.
- Punktvis behövs röjning kring skyddsvärda träd och vid kulturhistoriska lämningar, såväl inom hagmarkerna som i skogsslutningen i öster.
- Invandrande gran röjs bort vid behov.
- En florainventering bör göras för att se aktuell artsammansättning och status.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och -arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 4,1 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,38 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Tämligen öppen, torr till frisk gräsmark som långt tillbaka varit åkermark med inslag av äng, men har sedan haft kontinuitet av betesdrift. Fältfloran har inslag av hävdgynnade arter som gulmåra, gullviva, blodrot, liten blåklocka, liljekonvalj, åkervädd, jungfrulin, svartkämpar och smultron. Buskar och träd står glest längs kanterna och utgörs huvudsakligen av ask (starkt hotad), asp, vildapel, hassel, en, avenbok, slån, hallon. I en trädunge mitt i området finns några äldre hamlade askar.

Bevarandemål

Områdets silikatgräsmarker ska vara minst 1,4 hektar. Gräsmarkerna ska vara välhävdade och starkt präglade av bete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som gullviva, liten blåklocka, åkervädd, jungfrulin och svartkämpar. Betesmarken ska vara övervägande öppen med ett begränsat inslag av träd och buskar. Värdefulla hagmarksträd, som till exempel hamlade askar, ska finnas. Inslaget av träd, buskar, sly eller ohävdarter, exempelvis örnbräken och slånuppslag, som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara litet.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. För att få spridning av den hävdgynnade floran i hagmarkernas fältskikt krävs fortsatt utmagring av markerna genom naturvårdsinriktad hävd.

6530 - Lövängar

Areal: 1,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,74 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Området domineras av en gammal löväng, med inslag av före detta åkermarker och gårdsmiljöer. Det finns närmare 100 hamlade träd, främst ask (starkt hotad), men även lind och lönn, i området, som numera hävdas genom bete. I träd- och buskskiktet förekommer även enbuskar, hagtorn, hassel, körsbär och vildapel. Naturvärdena är främst knutna till de hamlade och grova lövträdens rika kryptogamflora, med signalarter som fällmossa, guldlockmossa, trädporella, blek kraterlav (sårbar) och almlav (sårbar). Trots en måttlig kvävepåverkan i marken finns bitvis hävdgynnade arter som grönvit nattviol, sommarfibbla (nära hotad), gullviva, jungfrulin, knägräs, blekstarr, pillerstarr, ängsvädd och svinrot. Fjärilsfaunan är ganska artrik och de rödlistade arterna ängsmetallvinge (nära hotad) och mindre bastardsvärmare (nära hotad) är noterade i området. Utöver de hamlade träden finns även andra kulturspår i området, som stenmurar, bland annat en fägata, och lämningar efter gårdsbebyggelsen.

Bevarandemål

Områdets löväng ska vara minst 1,7 hektar. Ängsmarken ska vara välhävdad och kärlväxtfloran ska karaktäriseras av hävdgynnade arter, exempelvis gullviva, jungfrulin, ängsvädd, svinrot, grönvit nattviol och sommarfibbla. I ängen ska det finnas minst 100 hamlade ädellövträd och flertalet av dessa ska hysa gynnsamma substrat för skyddsvärda kryptogamer. Många av de hamlade träden ska vara gamla och har håligheter. Det ska även finnas yngre hamlade träd som efterträdare till de äldre. I övrigt ska det finnas ett begränsat, men artrikt, träd- och buskskikt med främst ask, lind, lönn, säl, rönn, en, hagtorn, hassel, körsbär och vildapel. Träd, buskar, sly eller ohävsarter, som veketåg och tuvtätel, som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska inte finnas. Fjärilsfaunan ska vara artrik med för naturtypen karaktäristiska arter, som exempelvis ängsmetallvinge, mindre bastardsvärmare, ängspärlemofjäril, skogspärlemofjäril och slättergräsfjäril. Fägatan och andra kulturhistoriska lämningar ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att de inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara ordinärt till gott. De största naturvärdena är knutna till den rika kryptogamfloran på de hamlade träden. Det krävs skötsel av dessa träd i form av återkommande hamling. Även nyhamling av efterträdare behövs. Flera av de hamlade träden är angripna av askskottsjuka och en del är döende. För att få spridning av den hävdgynnade floran i hagmarkernas fältskikt krävs fortsatt utmagring av markerna genom naturvårdsinriktad hävd. Betetsdjur, som exempelvis hästar, får inte skada träden genom till exempel barkgnag.

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,25 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I ett mindre område i en sluttning öster om vägen står ett 10-tal gamla hamlade askar (rödlistekategori starkt hotad) vid lämningarna efter ett tidigare undantagshus till "Abborrmåla-herarnas gård". Merparten av träden är inte hamlade sedan 1950-60-talet. Området har vuxit igen och har idag skogskaraktär, vilket gör att de tidigare hamlade träden står i en ganska skuggig miljö. Med tanke på ljusförhållanden skulle de sannolikt inte klara en beskärning. Sluttningen är inte hägnad och betas inte. Trädskiktet domineras av ask och ek med inslag av lind, lönn och avenbok. Kryptogamfloran är rik med arter som almlav (sårbar), grynig filtlav (nära hotad), guldlockmossa, platt fjädermossa, porellor och västlig hakmossa. Österut gränsar området till en granplantering vars granar inte ska tillåtas sprida sig in i ädellövskogen.

Bevarandemål

Arealen av nordlig ädellövskog ska vara minst 0,3 hektar. Naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Ädellövträd av framförallt ask och ek, men även lind, lönn och avenbok, ska utgöra ett dominerande inslag. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas död ved i olika former samt gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Det ska finnas typiska arter av mossor och lavar, såsom almlav, guldlockmossa, platt fjädermossa och porella. Sly eller ungräd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden, såsom hamlade träd, eller husgrunderna i området. Gran ska inte finnas i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet i området bedöms som ordinärt. Hamlade träd behöver röjas fram. Efterträdare till gamla grova ädellövträd behöver också gynnas. Möjligheten att utöka Natura 2000-området och naturtypen till att omfatta åtminstone hela nyckelbiotopen bör undersökas.

Dokumentation

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala
- Artportalen, www.artportalen.se (uttag 2016-06-16)
- Jordbruksverket 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>
- Länsstyrelsen Blekinge län 1993. Ängar och hagar i Olofström
- Länsstyrelsen Blekinge län 2004. Åtgärdsplan inom ramen för EU:s miljöstödd
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10
- Naturvårdsverket 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11
- Rikets allmänna kartverk 1915-1919. Häradsekonomiska kartan, Blekinge Kyrkhult (6). Digitalt material © Lantmäteriet
- Skogsstyrelsen. www.skogsstyrelsen.se/skogens-parlor/Nyckelbiotop/?objektid=2926186. Nyckelbiotopsinventering 1997-11-03, Olofström 14:1, ärende: N 15911-1997
- Trädportalen, www.tradportalen.se (uttag 2016-06-16)

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

